

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОХИЛЬКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

УДК 330.322.5:332.142.6.012.23(477)(043.3)

**ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ВІДТВОРЕННЯ
ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Спеціальність 08.00.06 – економіка природокористування та охорони
навколишнього середовища

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Скляр Ірина Дмитрівна,
Сумський державний університет,
доцент кафедри фінансів і кредиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Грановська Людмила Миколаївна,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
завідувач кафедри гідромеліорацій та
економіки природокористування;

кандидат економічних наук, доцент
Гордієнко Віта Павлівна,
Севастопольський інститут банківської справи
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України»,
доцент кафедри міжнародної економіки.

Захист відбудеться 12 червня 2013 р. о 13⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.01 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, ауд. М-209.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 8 травня 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Є. І. Нагорний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Формування соціально орієнтованої моделі економіки України вимагає поряд з іншим локалізації Цілей розвитку тисячоліття, їх адаптації до регіональних соціо-еколого-економічних умов та пошуку ефективних механізмів їх досягнення, спрямованих на трансформацію моделі природокористування, що потребує значного обсягу фінансових ресурсів. За оцінками ЮНЕП, потреба в інвестиціях для забезпечення сталого розвитку сьогодні оцінюється на рівні 2 % глобального ВВП або 1,3 трлн. дол. США. Реалізація цієї потреби можлива лише у разі формування ефективних інвестиційних механізмів відтворення як на глобальному і загальнодержавному, так і на регіональному рівні.

Фундаментальні теоретичні, методологічні, методичні та прикладні аспекти дослідження суспільного відтворення, сталого розвитку інвестиційних процесів у природокористуванні представлені у працях багатьох видатних вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, О. Балацького, О. Веклич, Т. Галушкіної, К. Гофмана, Л. Гринів, Б. Данилишина, В. Данілова-Данільяна, А. Ендреса, О. Кашенко, Р. Коуза, Н. Лук'янчикова, Л. Мельника, Є. Мішеніна, В. Міщенко, П. Олдака, А. Пігу, І. Потравного, О. Прокопенко, К. Ріхтера, О. Теліженка, Ю. Туниці Н. Пахомової, В. Трегобчука, С. Харічкова, М. Хвесика, Є. Хлобистова, Л. Шостак та ін.

Регіональні аспекти природокористування широко висвітлено З. Герасимчук, В. Гордієнко, Л. Грановською, А. Жулавським, М. Лемешевим, О. Рюміною та ін.

Проте подальшого розроблення потребують питання удосконалення інвестиційно-фінансових механізмів, що можуть забезпечити ефективне відтворення природокористування на регіональному рівні, в умовах посилення фінансової нестабільності та пріоритетності завдань екологічно сталого розвитку.

Теоретична актуальність та практичне значення проблеми формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення ефективного регіонального природокористування обумовили вибір теми, мети, завдань дослідження, визначили зміст та структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у контексті Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 рр. (Постанова Президії НАН України від 25.02.2009 № 55), а саме: економіка природокористування й охорони навколишнього середовища; фінанси, грошовий обіг і кредит, а також відповідно до пріоритетних комплексних міждисциплінарних досліджень: проблеми раціонального природокористування, регіональний розвиток, прогнозування та моделювання розвитку економічних, технологічних, інноваційних і соціально-демографічних процесів. Наукові результати дисертаційного дослідження увійшли до науково-дослідних робіт:

“Удосконалення фінансового механізму управління еколого-інноваційним розвитком економіки України” (№ д/р 0106U008508), де автором викладено науково-методичні підходи до регулювання відтворювальних процесів у регіональному природокористуванні на основі розвитку механізмів фінансового ринку; “Фінансовий механізм кредитно-інвестиційного забезпечення сталого еколого-економічного розвитку” (№ д/р 0106U008510), де автором обґрунтовано механізми кредитного ринку; “Механізм бюджетного фінансування на регіональному рівні в умовах екологічно сталого розвитку” (№ д/р 0109U001480), де автором викладено науково-методичні підходи до формування бюджетних інвестиційних механізмів відтворення регіонального природокористування, підходи до оцінки ефективності бюджетних інвестицій екологічного спрямування; “Узгодження еколого-економічних інтересів шляхом формування ефективного фінансового механізму управління природокористуванням” (№ д/р 0106U001483), де автором запропоновано теоретико-методичний підхід до формування рейтингового оцінювання регіонів із позиції синхронізованості відтворювальних процесів.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретико-методичних підходів до формування середовища синхронізації відтворення природокористування у регіоні на основі створення ефективних інвестиційно-фінансових механізмів.

Відповідно до поставленої мети дослідження було визначено такі завдання:

- дослідити еколого-економічні суперечності, властиві відтворювальному процесу у природокористуванні на сучасному етапі;
- дослідити теоретико-методологічні підходи до визначення ролі й місця природокористування у суспільному відтворенні, обґрунтувати зміст поняття «відтворення регіонального природокористування» як об’єкта управління;
- систематизувати принципи еколого-орієнтованої регіональної інвестиційної політики та обґрунтувати їх удосконалення;
- розробити науково-методичний підхід до оцінки ступеня синхронізованості відтворювальних процесів як характеристики якості відтворення регіональної еколого-економічної системи;
- обґрунтувати науково-методичні підходи до формування еколого-інвестиційних рейтингів регіонального природокористування як інформаційної бази інвестиційного процесу;
- викласти теоретико-методичний підхід до формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення в системі ринкового природокористування;
- систематизувати фінансові інструменти відтворення регіонального природокористування та обґрунтувати їх удосконалення з урахуванням синхронізації відтворювальних процесів у регіоні.

Об'єктом дослідження є процес синхронізованого відтворення регіонального природокористування як складова системи суспільного відтворення.

Предметом дослідження є фінансово-економічні відносини, що виникають у процесі відтворення регіональних еколого-економічних систем.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод пізнання, системний та історичний підходи, фундаментальні положення загальної економічної теорії, концепції сталого розвитку, теорії економічної ефективності, теорії фінансів, економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, регіоналістики, теорії інвестицій, теорії ризику.

У роботі використані такі *методи дослідження*: метод логічного узагальнення, наукової абстракції, системно-структурний аналіз (при дослідженні еколого-економічних суперечностей відтворювальних процесів, сутності та структури інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування); кореляційний аналіз, структурно-декомпозиційний аналіз (при обґрунтуванні індексу синхронізації відтворювальних процесів у регіоні); факторний порівняльний і структурний аналізи (при дослідженні факторів синхронізованості відтворення у регіонах, при аналізі інвестиційного та фінансового забезпечення природокористування регіонів України); методи економіко-математичного моделювання, багатовимірний статистичний аналіз, графічний метод (при визначенні бажаної ставки дохідності фінансових інструментів).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи міністерств і відомств, інших органів державного і регіонального управління. Використані статистичні та аналітичні матеріали Державної служби статистики із питань фінансового та інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, природокористування та стану навколишнього природного середовища, офіційні матеріали Міністерства фінансів України, матеріали міжнародних фінансових установ, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних і зарубіжних авторів, інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях, електронні ресурси, представлені в мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Найбільш значними науковими результатами дисертаційного дослідження є такі:

вперше:

- обґрунтовано науково-методичний підхід до визначення бажаної ставки дохідності фінансових інструментів, що визначається як сума мінімального рівня дохідності та ризикової премії, яка оцінюється з урахуванням ступеня синхронізованості відтворювальних процесів у регіоні та використовується при формуванні інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування;

удосконалено:

- науково-методичний підхід до оцінки якості відтворювального процесу у регіоні, що на відміну від існуючих базується на теорії еколого-економічної рівноваги та передбачає визначення: 1) індексу синхронізації, який відображає взаємозв'язок між динамікою бюджетних екологічних інвестицій та екологічних інвестицій, що фінансуються з інших джерел; 2) лага екологоорієнтованої регіональної інвестиційної політики;
- теоретико-методичні та організаційні засади управління регіональним природокористуванням, що на відміну від існуючих передбачають формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування, які включають: бюджетні інвестиційні механізми, механізми фінансового ринку та внутрішньокорпоративні інвестиційні механізми, що формуються виходячи з оцінки факторів синхронізації відтворення у регіоні;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-термінологічний базис економіки природокористування шляхом обґрунтування поняття «відтворення регіонального природокористування», що пропонується визначати як процес міжсистемних взаємодій, що синхронізуються через інвестиційно-фінансові механізми, між регіональною еколого-економічною системою, природокористувачами, які функціонують в її межах, програмами і проектами, системою регулювання і регламентації природокористування;
- принципи регіональної екологоорієнтованої інвестиційної політики, які поряд з існуючими принципами – стратегічної спрямованості, альтернативності, комплексності, гнучкості, інноваційності передбачають виокремлення принципу синхронізованості як головуючого і регулятивного;
- теоретико-методичні засади побудови рейтингів регіонального еколого-економічного розвитку, що на відміну від існуючих передбачають формування регіонального еколого-інвестиційного рейтингу на основі факторів синхронізації відтворювального процесу.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблені дисертантом пропозиції щодо удосконалення науково-методичних підходів до формування системи інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування, які враховують динамічні характеристики екологічних інвестицій у регіоні, і дають можливість державним органам різних рівнів використовувати результати роботи при розробленні та реалізації заходів щодо регулювання інвестиційних процесів у екологічну сферу, розширити фінансовий інструментарій управління природокористуванням, ліквідації диспропорцій регіонального розвитку.

Основні положення, викладені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що можуть застосовуватися у практиці регіонального управління інвестиційними процесами.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження використані Сумською обласною радою під час розроблення практичних заходів щодо реалізації Стратегії економічного і соціального розвитку Сумської області на період до 2015 року "Нова Сумщина – 2015" (Розділ 10 «Механізми та організаційне забезпечення реалізації стратегії», що передбачає розроблення й реалізацію Програми моніторингу та експертизи проектів щодо залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки в Сумській області на 2010–2015 роки) (довідка № 01-29/527 від 28 листопада 2012 р.), Управлінням соціально-економічного розвитку Сумської міської ради народних депутатів (довідка № 542 від 6 грудня 2012 р.).

Результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Сумського державного університету при викладанні дисциплін «Інвестиційний аналіз», «Місцеві фінанси» та «Бюджетний менеджмент» (акт від 23.11.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій викладено та обґрунтовано науково-методичні підходи до управління відтворенням регіонального природокористування на основі створення системи інвестиційно-фінансових механізмів.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що викладені у роботі, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використані лише ті положення, які є результатами особистого дослідження здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були оприлюднені та отримали схвальну оцінку на наукових і науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону» (м. Суми, 2010 р., 2012 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Історія та перспективи соціально-економічного розвитку, державного регулювання та місцевого самоврядування Півдня Росії та України» (м. Суми, м. Курськ, 2010 р.); П'ятій міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу» (м. Суми, 2011 р.); XXI Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг та брендинг територій: проблеми регіонального розвитку» (м. Чернівці, 2012 р.); Міжнародній конференції «Молодь у вирішенні екологічних та соціально-економічних проблем сьогодення» (м. Кам'янець-Подільський, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 8,68 друк. арк., з яких особисто автору належать 7,9 друк. арк., у тому числі 2 розділи у 2 колективних монографіях,

7 статей у наукових фахових виданнях (з них 3 – у співавторстві), 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій (з них 1 – у співавторстві).

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 217 сторінок, в тому числі основного тексту 172 сторінки. Дисертація містить 19 таблиць на 9 сторінках, 30 рисунків на 13 сторінках, 7 додатків на 13 сторінках. Список використаних джерел із 220 найменувань на 28 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, основні завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів, одержаних автором.

У першому розділі **«Закономірності та особливості відтворення природокористування у системі суспільного відтворення»** досліджено особливості регіонального підходу в управлінні природокористуванням, проведено теоретичний аналіз суперечностей відтворення на сучасному етапі, проаналізовано фінансово-інвестиційне забезпечення природокористування в Україні у розрізі регіонів.

Дослідження теоретичних та практичних засад управління природокористуванням виявило переваги застосування регіонального підходу, оскільки значна частина екологічних проблем локалізується на регіональному (територіальному) рівні, природні умови та ресурси є вагомим чинником, що формує економічну цілісність регіонів, темпи їх соціально-економічного розвитку значною мірою визначаються характером природокористування.

Особливо актуальним регіональний підхід в управлінні природокористуванням є для економіки України, де спостерігаються значні диспропорції регіонального розвитку, а чинні механізми інвестування не забезпечують їх усунення – обсяги інвестицій екологічного спрямування не створюють передумов для цілісної переорієнтації технологій споживання ресурсів і системи виробництва на природоощадні форми відтворення.

Аналіз інвестиційно-фінансового забезпечення природокористування за регіонами України виявив ряд проблем, а саме: обмежені фінансові можливості регіонів і територій у реалізації інвестицій (особливо довгострокових), відсутність регіональних інвестиційних стратегій та орієнтирів для їх формування, незначний досвід застосування фінансових інструментів для залучення додаткових фінансових ресурсів на екологічні цілі, невідпрацьованість механізмів інвестування у раціональне природокористування за рахунок коштів фінансових посередників.

Раціональність природокористування визначається ступенем розвитку соціально-економічних відносин, трансформація яких виявляє додаткові

еколого-економічні суперечності, серед яких виділено суперечності асинхронного розвитку: суперечності, обумовлені швидкістю процесів відтворення у природній та економічній системах, та суперечності між довгостроковими цілями інвестиційної діяльності і змінами у сфері державного регулювання природокористування та екологічного розвитку, що зумовлює додаткову асиметрію інформації.

Дослідження еколого-економічних суперечностей виявили потребу в удосконаленні методології управління природокористуванням з позиції забезпечення орієнтації відтворення регіональної еколого-економічної системи на сталий розвиток.

На основі аналізу та узагальнення підходів до тлумачення сутності природокористування, основних його напрямів і видів обґрунтовано доцільність виділення відтворення регіонального природокористування як цілісного базового поняття, що визначає зміст основних категорій еколого-економічного управління. Такий підхід базується на положеннях теорії національного багатства, жодна зі сфер відтворення якого не може розглядатися поза природокористуванням. За такого підходу умовою ефективного, екологічно збалансованого відтворення є раціоналізація природокористування, що може досягатися шляхом створення середовища синхронізації інвестицій у всіх галузях і сферах економіки.

У другому розділі **«Теоретичні передумови формування механізмів відтворення регіонального природокористування»** викладено теоретико-методологічні засади дослідження відтворення регіонального природокористування, обґрунтовано принципи екологоорієнтованої регіональної інвестиційної політики, розроблено науково-методичні підходи до оцінки синхронізованості відтворювальних процесів у регіоні.

З огляду на те, що ефективне управління системами різних типів – це управління, синхронізоване зі структурою їх взаємодій, у роботі запропоновано відтворення регіонального природокористування розглядати як процес міжсистемних взаємодій між регіональною еколого-економічною системою, природокористувачами, які функціонують в її межах, програмами і проектами, системою регулювання і регламентації природокористування, що синхронізуються через інвестиційно-фінансові механізми.

Виходячи з того, що основним завданням політики ефективного відтворення в цілому є забезпечення пропорційності та збалансованості економічних процесів відповідно до наявних екологічних та ресурсних обмежень, як теоретичну основу оцінювання якості відтворювальних процесів у регіональній еколого-економічній системі запропоновано використовувати теорію динамічної еколого-економічної рівноваги. Як один із аспектів цієї рівноваги запропоновано досліджувати синхронність відтворювальних процесів у регіоні, що розглядається як загальна часова відповідність між окремими характеристиками інвестиційного процесу, його узгодженість із цілями сталого розвитку. Доведено, що ефективність

інвестиційної політики, яка реалізується як у державному, так і приватному секторі, визначається ступенем синхронізованості інвестиційних процесів.

З метою обґрунтування найбільш адекватних інвестиційному середовищу та екологічним потребам конкретного регіону механізмів інвестування у роботі запропоновано екологоорієнтовану регіональну інвестиційну політику формувати, базуючись на таких принципах: стратегічної спрямованості – формування такого інвестиційного середовища, яке забезпечить орієнтованість інвестиційних рішень у сфері природокористування на стратегічну перспективу; альтернативності – формування альтернативних варіантів природокористування, розроблення відповідних прийомів аналізу та оцінки інвестиційних рішень; гнучкості – можливість і здатність коригувати рішення відповідно до появи нових вимог, узгоджувати короткострокові рішення зі стратегічними цілями, диференційовано підходити до вибору інвестиційно-фінансових механізмів; інноваційності – орієнтація механізмів відтворення на останні досягнення науки і техніки, що дають можливість зменшити негативний вплив економічної діяльності на довкілля; комплексності – передбачає формування таких способів використання ресурсів у виробництві, які дозволяють досягати максимально можливого ефекту з одночасною мінімізацією негативних наслідків від їх використання з обов'язковим урахуванням особливостей відтворювальної структури регіону; синхронізованості – базовий принцип, що означає узгодженість динамічних характеристик інвестиційного процесу у регіональній еколого-економічній системі, якісну і кількісну відповідність між окремими характеристиками орієнтованого на сталий розвиток відтворювального процесу.

Необхідність визначення кількісних характеристик синхронізації відтворення зумовлена існуванням впливу регулювальної політики у сфері природокористування на стратегічні пріоритети в інвестиційній діяльності економічних суб'єктів, що проявляється у зміні напрямів, обсягів та структури потоків капіталу. Враховуючи, що стратегічним завданням сучасної екологічної політики є залучення приватного капіталу до процесів природоохоронного інвестування за всебічної підтримки державного сектора, як індикатори таких потоків в оцінюванні синхронізованості запропоновано використовувати показники бюджетних природоохоронних інвестицій та інвестицій у раціональне природокористування, що фінансуються з інших джерел.

Доведено, що синхронізованість відтворювальних процесів є фактором підвищення якості інвестиційного простору регіону. Показник синхронізації запропоновано визначати так:

$$S_i = \frac{\sum_{t=1}^T ((Kbudg_t^i - \overline{Kbudg}_t^i)(Kin_t^i - \overline{Kin}_t^i))}{\sqrt{\sum_{t=1}^T (Kbudg_t^i - \overline{Kbudg}_t^i)^2} \cdot \sqrt{\sum_{t=1}^T (Kin_t^i - \overline{Kin}_t^i)^2}}, \quad (1)$$

де S_i – індекс синхронізації процесів відтворення в i -му регіоні, $S_i \in [-1; 1]$;

$Kbudg_t^i$, Kin_t^i – коефіцієнти зростання інвестицій на охорону навколишнього природного середовища, що здійснюються відповідно за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів і за рахунок коштів з інших джерел в i -му регіоні у році t ;

\overline{Kbudg}_t^i , \overline{Kin}_t^i – середнє значення коефіцієнтів зростання інвестицій на охорону навколишнього природного середовища, що здійснюються відповідно за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів та за рахунок коштів з інших джерел в i -му регіоні у році t ;

T – часовий горизонт аналізу синхронізованості.

Для забезпечення зіставності різних за виміром показників, що використовуються для розрахунку S_i , здійснено їх нормування на основі співвідношення із середнім по регіонах значенням у відповідному році.

Індекс синхронізації характеризує якість регіональної еколого-орієнтованої інвестиційної політики через оцінку динамічних характеристик взаємодії корпоративного сектору та регіонального управління (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика регіональної екологоорієнтованої інвестиційної політики за значенням індексу синхронізації

Значення індексу синхронізації	Відповідність бюджетної та корпоративної інвестиційної політики у сфері природокористування	Узгодженість регіональних та корпоративних цілей інвестування	Синхронізованість інвестиційних процесів за напрямками / за обсягами
Від 0 до 0,2	Дуже низька	Слабка	Мінімальна / Мінімальна
Від 0,2 до 0,5	Низька	Часткова	Низька / Мінімальна
Від 0,5 до 0,7	Часткова	Задовільна	Середня / Низька
Від 0,7 до 0,9	Висока	Висока	Висока / Середня
Більше 0,9	Дуже висока	Повна	Абсолютна / Висока

Показник відображає зміни інвестиційного середовища регіону, дає можливість виявляти фактори цих змін, застосовувати сценарний аналіз розвитку регіональної еколого-економічної системи.

При виборі інвестиційно-фінансових механізмів відтворення для конкретного регіону запропоновано враховувати лаги екологоорієнтованої інвестиційної політики, оцінку яких здійснювати на основі крос-кореляційної функції між рядами бюджетних екологічних інвестицій та природоохоронних інвестицій, що фінансуються з інших джерел:

$$S_i(k) = \frac{\sum_{t=1}^{n-k} Kbudg_t \cdot Kin_{t+k} - \sum_{t=1}^{n-k} Kin_t \cdot \sum_{t=1}^{n-k} Kbudg_{t+k} / (n-k)}{\sqrt{[\sum_{t=k}^{n-k} Kin_t^2 - \sum_{t=k}^{n-k} \frac{Kin_t^2}{(n-k)}] \cdot [\sum_{t=k+n}^n Kbudg_t^2 - \sum_{t=k+n}^n \frac{Kbudg_t^2}{(n-k)}]}} \quad (2)$$

де $S_i(k)$ – індекс синхронізації залежно від часового лага k ;

n – кількість елементів у рядах $Kbudg_t$, Kin_t ;

k – тривалість лага, років.

Розглядаючи синхронізованість як одну з основних характеристик інвестиційного простору, обґрунтовано, що однією зі складових інвестиційного ризику є ризик асинхронності.

У третьому розділі «**Формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування**» запропоновано науково-методичний підхід до формування еколого-інвестиційних рейтингів на основі показників синхронізації, викладено теоретико-методичні засади формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення природокористування, обґрунтовано науково-методичний підхід до визначення бажаної ставки дохідності фінансових інструментів.

У межах запропонованого теоретико-методичного підходу до дослідження відтворювального процесу на регіональному рівні та оцінювання синхронізації відтворення як його визначальної характеристики у роботі запропоновано в основу формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення покласти систему еколого-інвестиційних рейтингів. Ураховуючи, що екологічні цілі в управлінні є не лише наслідком регулювального впливу, а й проявом активізації саморегулювальних ринкових сил, вважаємо, що формування системи рейтингового оцінювання інвестиційних процесів дозволить обґрунтувати інструменти оцінки та управління природокористуванням.

У сукупності еколого-інвестиційних рейтингів, орієнтованих на оцінку синхронізації відтворення, запропоновано виділяти: рейтинги регіонів (за критеріями синхронізованості відтворювального процесу), рейтинги фінансово-кредитних установ; рейтинги природокористувачів, рейтинги окремих фінансових інструментів.

Проведений у роботі аналіз засвідчив, що стійкою тенденцією відтворювального процесу у глобальному вимірі є орієнтація не лише реального, а й фінансового сектору на принципи сталого розвитку та раціональне природокористування.

У роботі виявлено, що екологічно обумовлена трансформація сучасного інвестиційного середовища проявляється: у трансформації оцінок інвесторами екологічних результатів інвестування і, як наслідок, у розумінні інвестиційної привабливості окремих сфер бізнесу; у зростанні потреб у посередницьких послугах фінансового сектору внаслідок розвитку ринкових механізмів забезпечення сталого розвитку; у репрезентативності ринкових оцінок екологічно безпечного виробництва та інвестиційній привабливості різних фінансових інструментів, особливостях їх ціноутворення. Екологічно

обумовлені очікування інвесторів стосовно інвестицій в екологічні виробництва та технології переорієнтовують потоки капіталу у ці сфери та зумовлюють зміну пріоритетів у традиційних галузях та видах діяльності.

На основі аналізу світового досвіду формування інвестиційно-фінансових механізмів та враховуючи розвиток сучасного фінансового ринку, широкий перелік суб'єктів інвестиційної діяльності, багатоваріантність організаційних схем реалізації інвестиційного процесу запропоновано у сукупності інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування залежно від джерел походження ресурсів і сфери їх формування та розміщення виділяти три типи механізмів: бюджетні інвестиційні механізми, механізми фінансового ринку, внутрішньокорпоративні інвестиційні механізми (рис. 1).

Окремим аспектом у функціонуванні таких механізмів є оцінка та управління ризиками. Саме розуміння екологічних факторів не лише як потенційних загроз дозволить, а й як чинників фінансової стабільності зумовлюють трансформацію підходів до оцінювання рівня дохідності фінансових інструментів.

Базуючись на запропонованому підході до оцінювання синхронізованості відтворювального процесу у регіоні обґрунтовано науково-методичний підхід до визначення бажаної ставки дохідності фінансових інструментів, в основі якого визначено такі положення: синхронізованість відтворювальних процесів впливає на інтегральний регіональний інвестиційний ризик; значення ризикової премії диференціюється за видами фінансових інструментів та враховує рівень їх доходності. Ставка дохідності для конкретного регіону повинна включати: мінімально прийнятну для інвестора дохідність вкладання капіталу (дохідність зівставних за строком безризикових інструментів) та премію за ризик, розмір якої буде диференціюватися за регіонами та інструментами.

У загальному вигляді бажана ставка дохідності визначається так:

$$r_d = r_{rf} + R_i \cdot e^{-S_i(t-k)}, \quad (3)$$

- де r_d – бажана ставка дохідності, %;
 r_{rf} – ставка за безризиковим активом, %;
 R_i – рівень дохідності фінансових інструментів із максимальним рівнем ризику на відповідних сегментах фінансового ринку в i -му регіоні;
 S_i – індекс синхронізації процесів відтворення в i -му регіоні;
 t – період обігу фінансового інструменту або строк реалізації інвестиційного проекту;
 k – тривалість часового лага, років ($k < t$).

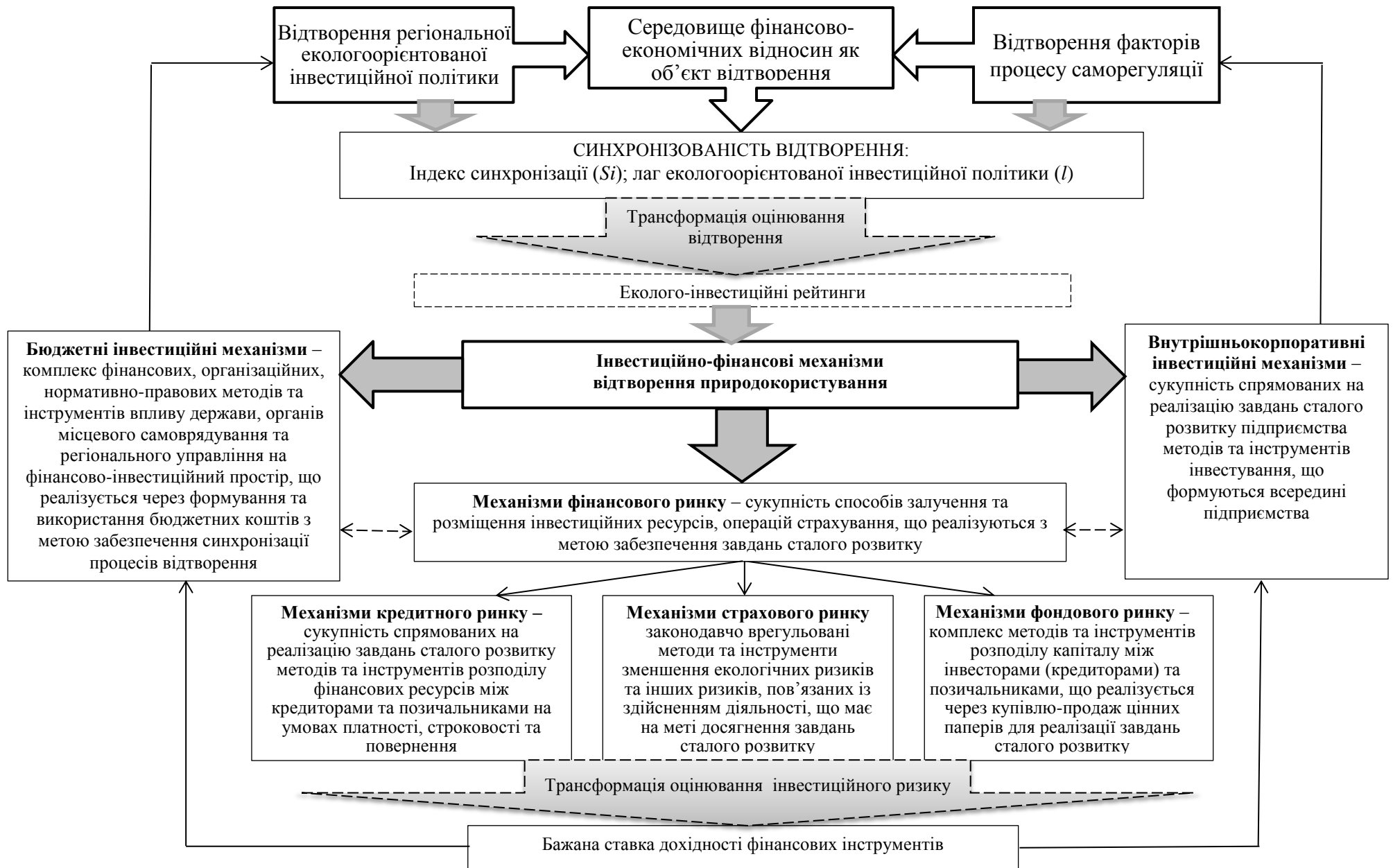

Рис. 1. Інвестиційно-фінансові механізми відтворення природокористування

У запропонованій моделі визначення бажаної ставки дохідності показник безризикової дохідності (r_{rf}), значення дохідності фінансових інструментів з максимальним рівнем ризику відповідного сегмента фінансового ринку (R_i) зі строком обігу (t) можуть бути прийняті як константи. Тоді бажана ставка дохідності (r_d) буде залежати від параметрів синхронизованості процесів відтворення – індексу синхронізації (S_i) та тривалості часового лага (k).

Практичні розрахунки параметрів синхронізації для регіонів України, дозволили визначити тривалість лагів екологоорієнтованої інвестиційної політики та сформувані рейтинги регіонів за значенням індексу синхронізації (рис. 2).

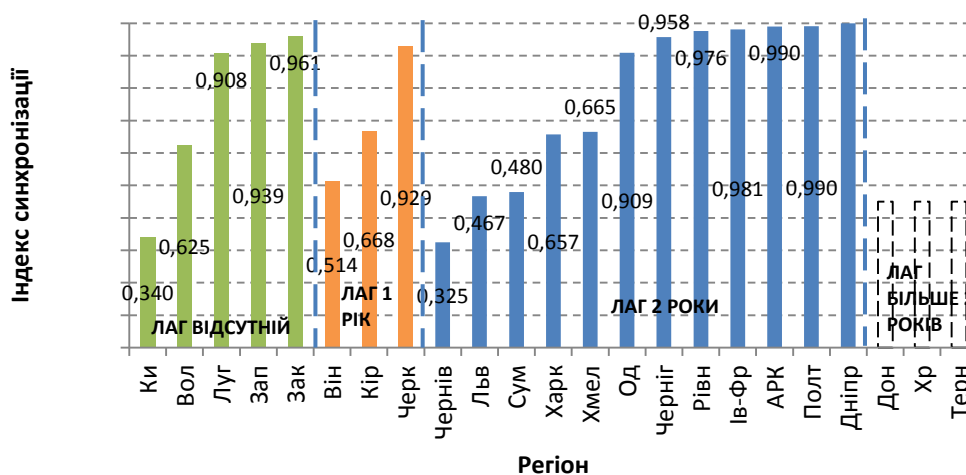

Рис. 2. Результати оцінки індексів синхронізації та лагів екологоорієнтованої інвестиційної політики для областей України

З метою комплексного дослідження процесів синхронізації відтворення у регіонах України та визначення напрямів подальшого удосконалення системи регіонального еколого-економічного управління у роботі проведено структурно-декомпозиційний аналіз за факторами, які здійснюють найбільший вплив на синхронізованість процесів відтворення у регіоні, та факторний аналіз синхронізації за методом головних компонент.

До найбільш значущих факторів віднесено: інноваційно-технологічну спрямованість сталого розвитку регіону, економічні втрати від екологічних порушень, фінансове забезпечення сталого розвитку регіону. На основі аналізу стійкості у часі індикаторів, що відповідають кожному фактору, у роботі виявлені нагальні проблеми відтворення ефективного природокористування за регіонами України, обґрунтовано напрями їх вирішення.

За результатами комплексного аналізу було встановлено ступінь впливу визначених факторів на синхронізованість відтворювальних процесів у регіонах. Динаміка економічних втрат від екологічних порушень має суттєвий негативний вплив на синхронізованість (вплив фактора $-0,91$), вплив тенденцій у впровадженні нових маловідходних, ресурсозберігаючих і

безвідходних технологічних процесів є позитивним, значення впливу цього фактора складає 0,56. Позитивним також є вплив структури фінансування природоохоронних витрат – 0,26.

На основі визначених параметрів синхронізації з метою практичного використання запропонованого підходу у роботі визначено залежності (табл. 2), які дозволяють диференціювати бажану ставку дохідності для оцінювання природоохоронних інвестицій для регіонів України.

Таблиця 2

Бажані ставки дохідності для оцінки природоохоронних інвестицій,
визначені за регіонами України

Регіон	Бажана ставка дохідності	Регіон	Бажана ставка дохідності
АР Крим	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,99 \cdot (t-2)}$	Миколаївська область	Недостатньо даних для розрахунку
Вінницька область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,513 \cdot (t-1)}$	Одеська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,909 \cdot (t-2)}$
Волинська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,625 \cdot (t)}$	Полтавська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,99 \cdot (t-2)}$
Дніпропетровська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,99 \cdot (t-2)}$	Рівненська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,976 \cdot (t-2)}$
Донецька область	Недостатньо даних для розрахунку	Сумська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,479 \cdot (t-2)}$
Житомирська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,584 \cdot (t)}$	Тернопільська область	Недостатньо даних для розрахунку
Закарпатська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,961 \cdot (t)}$	Харківська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,657 \cdot (t-2)}$
Запорізька область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,939 \cdot (t)}$	Херсонська область	Недостатньо даних для розрахунку
Івано-Франківська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,981 \cdot (t-2)}$	Хмельницька область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,665 \cdot (t-2)}$
Київська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,34 \cdot (t)}$	Черкаська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,929 \cdot (t-1)}$
Кіровоградська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,668 \cdot (t-1)}$	Чернівецька область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,324 \cdot (t-2)}$
Луганська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,908 \cdot (t)}$	Чернігівська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,958 \cdot (t-2)}$
Львівська область	$r_d = 14,3 + R_i \cdot 2,71^{-0,467 \cdot (t-2)}$		

Запропоновані залежності дають можливість визначати рівень бажаної дохідності для фінансових інструментів із різними строками: для муніципальних, корпоративних екологічних облігацій, використовувати як ставку дисконтування при оцінюванні бюджетних інвестицій.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розвитку науково-методичних положень щодо формування середовища синхронізації відтворення природокористування у регіоні на основі створення ефективних інвестиційно-фінансових механізмів. Результати дослідження подано такими положеннями:

1. На основі аналізу та узагальнення підходів до тлумачення сутності природокористування, основних його напрямів і видів обґрунтовано

доцільність виділення відтворення регіонального природокористування як цілісного базового поняття, що визначає зміст основних категорій еколого-економічного управління.

2. Запропоновано відтворення регіонального природокористування розглядати як процес міжсистемних взаємодій між регіональною еколого-економічною системою, природокористувачами, які функціонують в її межах, програмами і проектами, системою регулювання і регламентації природокористування, що синхронізуються через інвестиційно-фінансові механізми.

3. Обґрунтовано необхідність дослідження якості відтворювального процесу у регіоні через синхронізованість інвестиційних процесів. Синхронізованість визначено основним принципом, який у поєднанні із принципами стратегічної спрямованості, альтернативності, гнучкості, інноваційності, комплексності покладено в основу екологоорієнтованої регіональної інвестиційної політики.

4. Як теоретичну основу оцінювання якості відтворювальних процесів у регіональній еколого-економічній системі запропоновано використовувати теорію динамічної еколого-економічної рівноваги. Як один із аспектів цієї рівноваги запропоновано досліджувати синхронність відтворювальних процесів у регіоні, що розглядається як загальна часова відповідність між окремими характеристиками інвестиційного процесу, його узгодженість із цілями сталого розвитку.

5. Кількісну оцінку синхронізованості відтворення запропоновано здійснювати на основі індексу синхронізації, що характеризує якість регіональної екологоорієнтованої інвестиційної політики через оцінку динамічних характеристик взаємодії корпоративного сектору та регіонального управління і тривалість лагів екологоорієнтованої інвестиційної політики регіону.

6. У межах запропонованого теоретико-методичного підходу до дослідження відтворювального процесу на регіональному рівні та оцінювання синхронізації відтворення як його визначальної характеристики у роботі запропоновано в основу формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення покласти систему еколого-інвестиційних рейтингів: рейтинги регіонів (за критеріями синхронізованості), рейтинги фінансово-кредитних установ, рейтинги природокористувачів, рейтинги окремих фінансових інструментів.

7. Запропоновано у сукупності інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування залежно від джерел походження ресурсів, сфери їх формування та розміщення виділяти три типи механізмів: бюджетні інвестиційні механізми, механізми фінансового ринку, внутрішньокорпоративні інвестиційні механізми. У свою чергу, серед механізмів фінансового ринку виокремлено механізми кредитного, фондового та страхового ринків.

8. Базуючись на запропонованому підході до оцінювання синхронізованості відтворювального процесу у регіоні обґрунтовано науково-методичний підхід до визначення бажаної ставки дохідності фінансових інструментів, що повинна включати: мінімально прийнятну для інвестора дохідність вкладення капіталу (дохідність зіставних за строком безризикових інструментів) та премію за ризик, розмір якої буде диференціюватися за регіонами.

9. З метою комплексного дослідження процесів синхронізації відтворення у регіонах України та визначення напрямів подальшого удосконалення системи регіонального еколого-економічного управління у роботі проведено структурно-декомпозиційний аналіз за факторами, які здійснюють найбільший вплив на синхронізованість процесів відтворення у регіоні, та факторний аналіз синхронізації. До найбільш значущих факторів віднесено: інноваційно-технологічну спрямованість сталого розвитку регіону, економічні втрати від екологічних порушень, фінансове забезпечення сталого розвитку регіону. За результатами аналізу встановлено ступінь впливу цих факторів на синхронізованість відтворювальних процесів у регіонах – вплив фактора «динаміка економічних втрат від екологічних порушень» складає $-0,91$, вплив фактора «інноваційно-технологічна спрямованість сталого розвитку» складає $0,56$, вплив фактора «фінансове забезпечення сталого розвитку регіону» складає $0,26$.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи монографій

1. Похилько С. В. Оцінка екологічних втрат від впливу на довкілля автотранспорту / С. В. Похилько // *Методи оцінки екологічних втрат : монографія / за заг. ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2004. – С. 168–181.*

2. Похилько С. В. Інвестиційні механізми управління регіональним природокористуванням / С. В. Похилько // *Фінансові механізми управління природокористуванням : монографія / за заг. ред. В. М. Бороноса, І. Д. Скляр. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 241–318.*

Статті у наукових фахових виданнях

3. Похилько С. В. Промислова політика та формування механізму екологічного страхування / С. В. Похилько, І. Д. Скляр, Н. І. Бурятинська // *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2003. – № 6 (52). – С. 66–70. Особистий внесок: визначено функції екологічного страхування у відтворювальних процесах.*

4. Боронос В. М. Резерви закордонного страхового сектору як інвестиційне джерело сталого соціально-еколого-економічного зростання / В. М. Боронос, А. П. Іваненко, С. В. Похилько // *Механізм регулювання економіки. – 2007. – № 2. – С. 198–202. Особистий внесок: визначено можливості формування інвестиційних ресурсів регіону через механізми страхового ринку.*

5. Похилько С. В. Структурирование пропорциональности экологического развития воспроизводственного процесса: учт транспортной составляющей / С. В. Похилько, В. Н. Боронос, // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2010. – № 1. – Том 2. – С. 99–106. *Особистий внесок: обґрунтовано поняття пропорційності екологічного розвитку відтворювального процесу, визначено напрями його регулювання.*

6. Похилько С. В. Структурування та оцінка еколого-економічного ефекту від інвестицій / С. В. Похилько // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 3. – С. 150–155.

7. Похилько С. В. Капіталізація території в системі рейтингового оцінювання регіонального природокористування [Електронний ресурс] / С. В. Похилько // Ефективна економіка. – 2012. – №11. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1550>.

8. Похилько С. В. Відтворення ефективного природокористування : проблеми та суперечності / С. В. Похилько // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2012. – №3. – С. 133–137.

Матеріали наукових конференцій

9. Похилько С. В. Временные аспекты регулирования пропорциональности экологического развития/ С. В. Похилько // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону», Суми, 6-7 травня 2010 року. – Суми : СумДУ, 2010. – С. 233–234.

10. Похилько С. В. Качество воздуха как инструмент государственного регулирования экологического развития техники / С. В. Похилько // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Історія та перспективи соціально-економічного розвитку, державного регулювання та місцевого самоврядування Півдня Росії та України», Суми-Курськ, 21-22 травня 2010 року. – Суми : СумДУ, 2010. – Ч.2. – С. 103–105.

11. Похилько С. В. Маркетинг экологических инноваций и моделирование градоформирующего взаимодействия рыночных сил / С. В. Похилько // Збірник тез доповідей П'ятої міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу», м. Суми 29 вересня – 1 жовтня 2011 року. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2011. – С. 174–176.

12. Скляр І. Д. Фінансові механізми розподілу ренти у системі відтворення регіонального природокористування / І. Д. Скляр, С. В. Похилько // Матеріали Міжнародної конференції «Молодь у вирішенні екологічних та соціально-економічних проблем сьогодення», м. Кам'янець-Подільський, 15–20 жовтня 2012 року. – Кам'янець-Подільський : Ін-т агроекології і природокористування НААН. – 2012. – С. 188-189. *Особистий внесок: досліджено фінансові механізми розподілу ренти з позиції відтворення ефективного регіонального природокористування.*

13. Похилько С. В. Інвестиційні механізми регіонального природокористування : проблеми та протиріччя / С. В. Похилько //

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19-21 червня 2012 р. – Суми: СумДУ, 2012. – С. 98–99.

14. Похилько С. В. Капіталізація території у механізмі управління природокористуванням / С. В. Похилько // Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн», Дніпропетровськ, 5-7 листопада 2012 р. – Дніпропетровськ: Нац. гірн. ун-т, 2012. – Т 1. – С. 225–227.

15. Похилько С. В. Інвестиційні механізми відтворення ефективного регіонального природокористування / С. В. Похилько // Матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг та брендинг територій: проблеми регіонального розвитку», м. Чернівці 5-6 жовтня 2012 р. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – С. 151–153.

АНОТАЦІЯ

Похилько С. В. Інвестиційно-фінансові механізми відтворення ефективного регіонального природокористування. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Сумський державний університет, Суми, 2013.

У дисертації досліджено особливості регіонального підходу в управлінні природокористуванням, проведено теоретичний аналіз суперечностей відтворення на сучасному етапі, проаналізовано фінансово-інвестиційне забезпечення природокористування в Україні у розрізі регіонів. Викладено науково-методичні підходи до оцінювання синхронізації відтворювальних процесів у регіоні, запропоновано розрахунок індексу синхронізації та інвестиційного лага у регіоні, обґрунтовано принципи екологоорієнтованої інвестиційної політики. Розроблено науково-методичний підхід до формування еколого-інвестиційних рейтингів: рейтинги регіонів, рейтинги фінансово-кредитних установ, рейтинги природокористувачів, рейтинги окремих фінансових інструментів.

Запропоновано концептуальні основи формування інвестиційно-фінансових механізмів відтворення в системі ринкового природокористування, у сукупності інвестиційно-фінансових механізмів відтворення регіонального природокористування залежно від джерел походження ресурсів, сфери їх формування та розміщення виділено три типи механізмів: бюджетні інвестиційні механізми, механізми фінансового ринку, внутрішньокорпоративні інвестиційні механізми. У свою чергу, серед механізмів фінансового ринку виокремлено механізми кредитного, фондового та страхового ринків. Обґрунтовано науково-методичний підхід до визначення бажаної ставки дохідності фінансових інструментів.

Ключові слова: регіональне природокористування, відтворення, еколого-економічні суперечності, інвестиційно-фінансові механізми, синхронізація, екологоорієнтована інвестиційна політика, бюджетні

інвестиційні механізми, механізми фінансового ринку, механізми кредитного ринку, бажана ставка доходності.

АННОТАЦИЯ

Похилько С. В. Инвестиционно-финансовые механизмы воспроизводства эффективного регионального природопользования. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 – экономика природопользования и охраны окружающей среды. – Сумский государственный университет, Сумы, 2013.

В диссертации исследованы особенности регионального подхода в управлении природопользованием, проведен теоретический анализ противоречий воспроизводства на современном этапе, проанализировано финансово-инвестиционное обеспечение природопользования в Украине в разрезе регионов.

На основе анализа и обобщения подходов к толкованию сущности природопользования, основных его направлений и видов обоснована целесообразность выделения воспроизводства регионального природопользования как целостного базового понятия, которое определяет содержание основных категорий эколого-экономического управления.

Предложено воспроизводство регионального природопользования рассматривать как процесс межсистемных взаимодействий, синхронизирующихся посредством инвестиционно-финансовых механизмов, между региональной эколого-экономической системой, природопользователями, которые функционируют в ее пределах, программами и проектами, системой регулирования и регламентации природопользования.

В качестве теоретической основы оценивания качества воспроизводительных процессов в региональной эколого-экономической системе предложено использовать теорию динамического эколого-экономического равновесия. Как один из аспектов этого равновесия предложено исследовать синхронность воспроизводительных процессов в регионе, которая рассматривается как общее временное соответствие между отдельными характеристиками инвестиционного процесса, его согласованность с целями устойчивого развития.

Предложено эколого-ориентированную региональную инвестиционную политику формировать основываясь на таких принципах: стратегической направленности, альтернативности, гибкости, инновационности, комплексности, синхронизированности.

Количественную оценку синхронизированности воспроизводства предложено осуществлять на основе индекса синхронизации, который характеризует качество региональной эколого-ориентированной инвестиционной политики посредством оценки динамических характеристик

взаимодействия корпоративного сектора и регионального управления, а также длительность лагов инвестиционной политики региона.

Формирование инвестиционно-финансовых механизмов воспроизводства предложено базировать на системе эколого-инвестиционных рейтингов: рейтингов регионов, рейтингов финансово-кредитных учреждений, рейтингов природопользователей, рейтингов отдельных финансовых инструментов.

Среди инвестиционно-финансовых механизмов воспроизводства регионального природопользования выделено три типа: бюджетные инвестиционные механизмы, механизмы финансового рынка, внутрикорпоративные инвестиционные механизмы. В свою очередь среди механизмов финансового рынка выделены механизмы кредитного, фондового и страхового рынков. Обоснована необходимая ставка доходности.

С целью комплексного исследования процессов синхронизации воспроизводства в регионах Украины в работе проведен структурно-декомпозиционный анализ по факторам, которые осуществляют наибольшее влияние на синхронизированность воспроизводственных процессов в регионе, и факторный анализ синхронизации по методу главных компонент. К наиболее значимым факторам отнесено: инновационно-технологическую направленность устойчивого развития региона, экономические потери от экологических нарушений, финансовое обеспечение устойчивого развития региона.

Ключевые слова: региональное природопользование, воспроизводство, эколого-экономические противоречия, инвестиционно-финансовые механизмы, синхронизация, эколого-ориентированная инвестиционная политика, бюджетные инвестиционные механизмы, механизмы финансового рынка, механизмы кредитного рынка, желаемая ставка доходности.

THE SUMMARY

Pokhylko S. V. Investment and financial mechanisms of effective regional nature use reproduction. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in economic sciences in speciality 08.00.06 – Economic of nature use and environmental protection. – Sumy State University, Sumy, 2013.

The features of regional approach in a management of nature use are researched, the modern contradictions of reproduction, the investment and financing in the nature use management in the regions are theoretically analyzed.

The scientific and methodological approach to the evaluation of synchronization of reproductive processes in a region by the calculation of index of synchronization and investment lag in a region is offered, principles of ecologic investment policy are grounded. The scientific and methodological approach to forming of the ecology investment rating: rating of regions; rating of finance and credit corporations; rating of nature users; rating of financial instruments.

Conceptual bases of reproduction of investment and financial mechanisms forming of in the system of market-based nature use are offered, depending on the funds sources. According to the sphere of their forming and allocation there are three types of mechanisms: budget investment mechanisms; mechanisms of financial market; corporations' investment mechanisms. In turn the mechanisms of financial market are divided into mechanisms of credit, security and insurance markets. The scientific and methodological approach to determination of the demanded rate of return of financial instruments is grounded.

Keywords: regional nature use, reproduction, ecologic and economical contradictions, investment and financial mechanisms, synchronization, ecologic investment policy, budget investment mechanisms, mechanisms of financial market, mechanisms of credit market, demanded rate of return.

Підписано до друку 26.04.2013 р.

Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 1,1. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Замовлення № .

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007 р.